

Ob jubilejnem V. Mariborskem tednu

DR. FRANJO LIPOLD,
predsednik »Mariborskega tedna«.

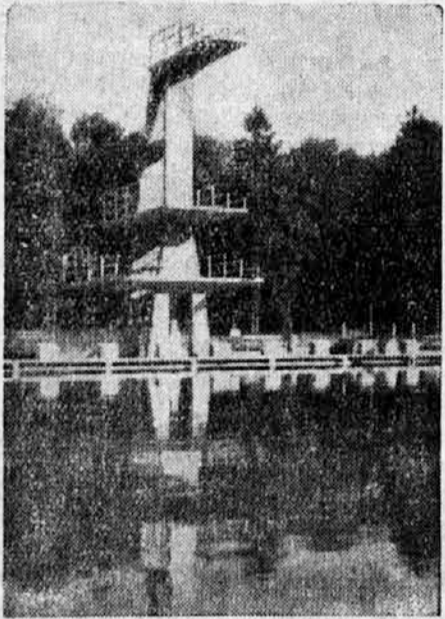
RUDOLF GOLOUH,
podpredsednik Mariborskega tedna.

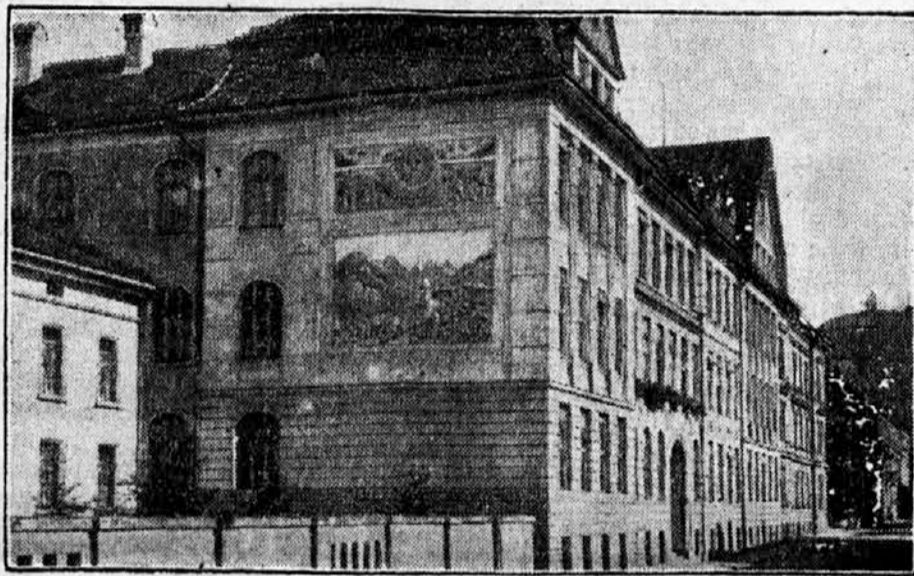
JOSIP LOOS,
ravnatelj mariborskega »Putnika« in tajnik »Mariborskega tedna«.

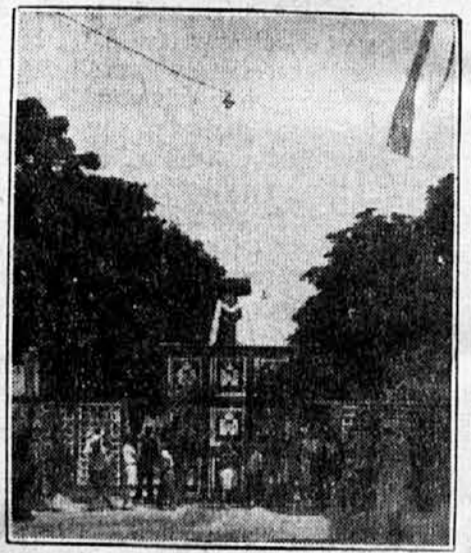
ALFONZ GILLY,
blagajnik »Mariborskega tedna«.

Simbol novega Maribora: stolp na Mariborskem otoku.

Dekliška meščanska šola v Cankarjevi ulici
glavno razstavno poslopje.

VHOD K »MARIBORSKEMU TEDNU«.

Gradišče, Kapla in Sv. Duh na Kozjaku

Kronika, pravljice in zgodovinske dogodivščine.

Leta 1789. se je ustanovila kuracija pri Sv. Duhu. Župnik Beršenonik in njegov sorodnik, ki je vršil službo mežnarja, sta bila prva učitelja. Poučevala sta vzajemno v leseni mežnariji, ki je stala na mestu sedanjega šolskega poslopja. Učencev je bilo dvajset. Leta 1816., ko je šolmaštroval Janez Vollstuber, so podrlj leseno mežnarijo in postavili zidano.

Z dozidavo v letih 1889.-91. je dobila hiša obseg in obliko današnjega šolskega poslopja. Istočasno se je šola razširila v dvorazrednico. V teh letih je poučeval na šoli domačin Karel Kotnik, poznejši nadučitelj v Selnici.

Leta 1913. so po vztrajnem prizadevanju nadučitelja Alojzija Majcena začeli graditi novo šolsko poslopje z eno učilnico za tretji razred in za nadučiteljevo stanovanje. Tej zgradbi je prispevala Družba sv. Cirila in Metoda 13.000 K, kar bi značilo danes lepo vsoto 234.000 Din. Po mirovni pogodbi v St. Germainu in z državno razmejitvijo je ta nova zgradba prešla v avstrijsko last.

Sv. Duh in Kapla s svojimi Gradiščani pa se ne zadovoljujeta le s suhoparnimi zgodovinskimi podatki, temveč se ponašata tudi s svojimi pravljicami in zgodovinskimi dogodivščinami.

Na severovzhodni strani pod cerkvijo sv. Duha štrli iz strmega pobočja temna skala. Že v sivi davnini so tu okrog pasli pastirski svoje ovčke. Nekega dne so opazovali, kako se je beli golob spuščal iz solčnih višav in sedel na skalo. S kljunčkom je odkrušil kamenček in zletel z njim na vrh gore, kjer ga je odložil. To svoje početje je ponavljal tako dolgo, da so ljudje doumeli: »Sam sv. Duh si hoče zgraditi cerkev na ostri gori.« In prišel je zidarski mojster, velik kakor ajd. Hotel je postaviti

tako mogočno cerkev, da bi objela ves vrh. Ko so temelji zrasli do višine moža, se je priplazil zidar Vavhar in iz gole zavisti zahrbtno zabodel mojstra, da je brizgnila kri do Žleberskega gradu. Na svetu ni bilo mojstra, ki bi bil znal nadaljevati njegovo delo in tako so morali zgraditi manjšo cerkev. Temelji prvotne cerkve so današnja zidna ograja. Šele ko bo ajd vstal iz groba, bo zrasla cerkev na starem obzidju. Tako je pripovedoval stari duhovski muzikant.

V globoki kleti pod ruševinami Žleberskega gradu je še danes skrit zaklad roparskih vitezov. Čuva ga velikanska kača z zlato krono na glavi. Tu lahko tilhotapci poskusijo svojo srečo.

Kdor pozna naše sodobne skromne in potrpežljive Gradiščane ter Kaplčane, pač ne bo verjel, da se je po žilah njih pradedov pretakala kri Matije Gubca. Bilo je 30. marca 1848. leta. Trušč in hrušč pred cerkvijo je zvalil gospoda fajmoštra iz farovža. »Kaj pa hočete?« Z gorjačami in kosami oborožen fantje in moške mu pojasnijo, da so sklenili »kmečki punt« in da gredo v Arvež »davke odpraviti«. Župnik jih je svaril, toda puntarji so jo z vzklikom »Le vkup, le vkup uboga gmajna!« mahrali proti Arvežu. Tu se jih je sicer mogočni rentmajster do smrti prestrašil. Miril je nestrpne puntarje s sladkimi obljubami in jih rotil, naj potrpijo vsaj teden dni, da se bo lahko dogovoril z gospodom ministrom o tej zadevi. Ko so navadni puntarji na to pristali, si je prestrašeni rentmajster globoko oddahnil in postal tako blažen in gostoljuben, da je puntarje povabil na dobro južino in par sodčkov piva. Toda kaplski in gradiški puntarji so bili dovolj ponosni, da so se odpovedali skušnjavi in vabilo odklonili. V zadovoljstvu in zmagoslavju so se vrnili na svoja brda.

Čez teden dni so imeli novo posvetovanje pred cerkvijo. Iz svoje sredine so izbrali najuglednejše in najpogumnejše moške, ki naj gredo kot deputacija v Arvež, da prejmejo iz rok gospoda rent-

majstra s pečati potrjeni »urbar«. Spodetka so se glasno pogovarjali in drug drugemu zatrjevali, da jih čakajo odslej boljši časi. Toda pot se krajša in puntarjem zastaja beseda. Zle slutnje jim silijo v glavo. Tik pred trgom upade že večini pogum. Samo enemu še bije srce v junaških prsih. »Bojazljivci, počakajte, grem sam in vam prinesem urbar!«

Krepko prime za kljuko in odpre vrata. Namesto rentmajstra so ga sprejeli vojaki. Odvedli so ga v Gradec v podzemeljsko ječo. Njegovi tovariši so zaslužili nesrečo in pravočasno izginili.

Odslej se Kaplčani in Gradiščani niso več postavljali »za staro pravdo« in so namesto »urbarja« gledali žulje na svojih rokah.

Čez tri leta se je zgodil čudež na Pokrznikovem vrhu. Nekega večera so opazili ljudje zelenkast sij na visoki smreki. Prihajali so od blizu in daleč. Radovedne oči so takoj opazile podobo Matere božje, ki se je bleščala med kosatimi vejami. Novica se je z bliskovito naglico razširila po vseh brdih in začele so prihajati procesije. Neko viharo noč pa je podoba izginila.

Krčmar na Kaplj je bil slišal o Marijini prikazni blizu Vitanja. Čudež je bil na drevesu. Želeč drugim dobrom, sebi pa najboljšemu, je hotel izrabiti lahkovernost domačinov: potresel je Marijino sliko s fostorjem in jo obesil na smreko.

Tujski promet v slovenjebistriškem srezu

S. P. D., podružnica v Slovenski Bistrici, je izdala te dni prav ličen propekt — Veliki vrh — Slovenska Bistrica z okolico. Dobro vedoč, da je le skupna reklama koristna, se je S. P. D. odločilo, da združi vse, kar je v slovenjebistriškem srezu zanimivega in lepega za letoviščarja in planinca z izdajo nekakega vodiča po skupini Velikega vrha 1347 m.

Mesto Slov. Bistrica samo je kakor nalašč ustvarjeno za letoviščarski kraj s svojo krasno lego, milim podnebjem, velikim kopališčem (30 kabin) ter ugod-

nimi avtobusnimi in železniškimi zvezami. Mestna občina s pravilnim razumevanjem krasi mesto z nasadi. Treba pa bo skrbeti tudi za to, da se tujec ugodno počuti, da tudi ostane — in ne samo da pride. Potreben bi pač bil večji, moderen vrt z vsaj enkratno godbo na teden. Potrebno pa je neobhodno večje število tujskih sob.

Na Pohorju samem pa so letoviščarske postojanke: Šmartno, Tinje in Sv. Trije kralji. Šmartno s svojim desetletnim tujskim prometom se stalno razvija. Posebno važnost pa daje Šmartnu »Počitniški dom kraljice Marije«, katere vodstvu se je zahvaliti tudi za krasno avtomobilsko cesto na Šmartno. Cesto bo pa že v najbližji bodočnosti treba podaljšati do Sv. Treh kraljev ter Areha, tako, da bo nastala zveza z ostalimi pohorskimi cestami.

Komaj 5 let pa traja tujski promet na lepem T i n j u. Sprva bolj rodbinsko letovišče Mariborčanov, postaja vedno bolj priljubljeno za Dalmatince. Tudi število sob (15) še zadostuje. Kakor Šmartno, tako tudi Tinju, manjka še kopališče, kateri bosta pač morali zgraditi prizadeti občini ne samo s tujskim denarjem, temveč tudi z žrtvijo.

Sv. Trije kralji z enoletnim prometom pokazujejo v najboljši meri, kako potrebna je bila ta nova postojanka kot zvezna za ostalo Pohorje, kakor tudi za letoviščarje, kot visoko zračno letovišče (1200 m). Velik moderen »Planinski dom« nudi vsakemu najrazvajejšemu planincu in letoviščarju pravi mir in planinsko lepoto. Z doma so krasni daljši izleti do sosednjih postojank, ki so po tri ure oddaljene. Najlepši enodnevnji izlet pa je od jutranjega vlaka iz Slov. Bistrice ob rizi mimo rimskega kamnoloma, treh slapov »Šumov«, starega gradišča do »Planinskega doma« (3 ure), nato mimo razglednika (25 min.) ter Črnega jezera (45 min.) Bajgota v Ruše (v celem 6 ur). Hvaležna je tudi ista tura iz Ruš na večerni izletniški vlak ob nedeljah in praznikih iz Slov. Bistrice-mesto.